

ARIILE PROTEJATE DIN ROMÂNIA

**Amenințări la adresa ariilor protejate și probleme cu care se confruntă
administratorii**

**Studiu sumar pentru fundamentarea Campaniei pentru Arie Protejate
inițiată de Coaliția ONG Natura 2000 România**

Noiembrie 2010

Cuprins:

I. INTRODUCERE.....	3
II. DESCRIEREA GENERALĂ A ARIILOR PROTEJATE DIN ROMÂNIA.....	4
III. PROBLEME ŞI AMENINŢĂRI	7
III.1. Administrarea ariilor protejate	7
III. 2. Aspecte financiare.....	9
III. 3. Aspecte privind personalul angajat.....	10
III. 4. Valorile ariilor protejate.....	11
III.5. Presiuni şi ameninţări.....	14
III.5 A. Ameninţări identificate de administratori ai ariilor naturale protejate în cadrul Seminarului RAPPAM.....	15
III. 5 B. Ameninţări identificate prin alte metode (studii de caz, rapoarte)	17
IV. CONCLUZII	20
Anexa nr. 1. – Categoriile de arii protejate definite de Uniunea Mondială pentru Conservarea Naturii (IUCN) în funcţie de obiectivele principale de management.....	22
Anexa nr. 2. Lista presiunilor şi ameninţărilor identificate de participanţii la seminar precum şi a condiţiilor ce permit menţinerea acestora, RAPPAM, 2006.....	23
Anexa nr. 3 – Studiile de caz prezentate în campania "Petiţie din aria mea protejată" 2009	25

I. INTRODUCERE

România are un **capital natural** extraordinar de bogat, fiind din acest punct de vedere una din cele mai bogate țări din Uniunea Europeană, capital ce oferă resurse inestimabile pentru o dezvoltare armonioasă pe termen lung. Cele mai valoroase elemente ale acestui patrimoniu sunt incluse în **ariile naturale protejate care ocupă aproape o cincime din teritoriul țării**. Cu toate acestea, interesul practic inexistent al factorilor de decizie și lipsa resursele de management sunt cauza **agravării situației acestor arii protejate**. Coaliția ONG Natura 2000 a inițiat o Campanie pentru Arii Protejate, campanie ce se va derula în parteneriat cu administratorii de arii protejate și alte organizații, instituții și persoane fizice ce își vor uni eforturile prin Alianța pentru Natură. Acest studiu prezintă succint motivele care stau la baza inițierii Campaniei.

Capitalul natural constituie sursa principală de produse economice și servicii ecologice, fiind în același timp o componentă de neînlocuit a patrimoniului nostru național. Această resursă trebuie menținută într-o stare cât mai bună în beneficiul generațiilor actuale și viitoare. Pe măsură ce societatea umană se concentrează tot mai mult pe dezvoltarea economică, în goana după bunăstarea materială se pierde din vedere faptul că nu există dezvoltare fără resurse naturale.

Administrația Prezidențială a solicitat în anul 2009 o analiză a situației patrimoniului cultural și natural al României. *Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Patrimoniul Construit, Siturile Istorice și Naturale*¹ a pus accentul în principal pe capitalul cultural (monumente istorice, arheologice, componente artistice, capitalul construit), cu o referire sumară la patrimoniul natural, ceea ce denotă un interes scăzut al factorilor de decizie. În raport se menționează totuși că **“patrimoniul natural național este într-o stare din ce în ce mai proastă, dată fiind neasumarea responsabilității administrării acestuia de către autoritățile statului, care doar se laudă cu valorile naturale ale țării, fără a face mai nimic pentru a le conserva, promova și folosi în mod durabil.”**

Concluzia finală a raportului privind patrimoniul natural este că trebuie luate măsuri urgente, în caz contrar consecințele pot fi deosebit de grave, ducând la pierderi ireparabile în ceea ce privește valorile naturale ale României, la măsuri de penalizare din partea Uniunii Europene și la degradarea imaginii țării.

Conform aceluiași raport Comisia Prezidențială a indentificat și principiile fundamentale de acțiune, în absența cărora în România nu va fi posibilă stoparea degradării și distrugerii patrimoniului cultural și natural:

¹ Administrația Prezidențială, Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Patrimoniul construit, siturile istorice și naturale, Septembrie 2009, <http://patr.presidency.ro/upload/Raport%20Patrimoniul%202011%20septembrie%202009.pdf>

“1. Definirea patrimoniului cultural și natural ca prioritate națională și ridicarea acestei priorități la rang de principiu constituțional.

2. Principiul conform căruia *punerea în pericol sau distrugerea patrimoniului cultural și natural național este calificată drept infracțiune care aduce atingere intereselor naționale și securității naționale*”.

Deși semnalul de alarmă a fost tras prin acest raport, măsurile ce s-au luat după depunerea acestuia nu fac decât să înrăutățească situația patrimoniului natural. Analizând situația ariilor naturale protejate, se poate constata că toate măsurile luate în ultima perioadă reflectă menținerea dezinteresului total al factorilor de decizie, uneori chiar și a ministerului de resort. Recenta restructurare care a dus la desființarea Direcției Generale Protecția Naturii și Managementul Ariilor Naturale Protejate la numai câteva luni de funcționare denotă că Ministerul Mediului și Pădurilor, în ciuda gravității concluziilor din raport referitoare la starea capitalului natural, nu este suficient de interesat de problemele existente și nici nu face eforturi vizibile pentru rezolvarea acestora.

În documentul de față venim cu date și analize sumare care arată problemele cu care se confruntă ariile naturale protejate din România. Studiul se bazează atât pe datele publicate de WWF în cadrul raportului “Evaluarea Rapida si Prioritizarea Managementului Ariilor Protejate²” raport publicat în 2006, cât și pe studii de caz colectate de către membrii Coaliției ONG Natura 2000 România. Unele studii de caz se bazează pe informații venite de la administratori/custozi de arii protejate sau de la persoane fizice.

II. DESCRIEREA GENERALĂ A ARIILOR PROTEJATE DIN ROMÂNIA

La începutul anului 2007, România avea inclusă cca. 8% din suprafața țării în arii protejate, reprezentate de 13 parcuri naționale, 14 parcuri naturale și peste 900 de alte rezervații de interes național. La sfârșitul aceluiași an suprafața ariilor protejate crește în mod semnificativ, respectiv peste 17% ca urmare a desemnării ariilor de interes comunitar. (a se vedea fig. nr. 1)

Creșterea spectaculoasă se datorează implementării directivelor europene, respectiv a **Directivei “Păsări”** - Directiva 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice și a **Directivei “Habitate”** - Directiva 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de plante și animale sălbatice

Astfel, în urma obligațiilor ce îi revin ca stat membru al Uniunii Europene, România a propus în 2007 un număr de 381 de situri (108 SPA-uri³ și 273 SCI-uri⁴), reprezentând 17,84% din suprafața

² Studiul “Evaluarea Rapida si Prioritizarea Managementului Ariilor Protejate” se poate descărca de pe următorul link: <http://www.romania.panda.org/info/publicatii/?93620/Evaluarea-modului-de-gospodrire-al-ariilor-protejate-din-Romania-cu-metodologia-RAPPAM>

³ SPA= Arii de protecție specială avifaunistică

⁴ SCI=Situri de importanță comunitară

ţării. Acestea se suprapun parţial, SPA-urile reprezentând 11,89% iar SCI-urile 13,21% din suprafaţa ţării.⁵

Sistemul românesc de arii protejate existent înaintea desemnării reţelei Natura 2000 în România a fost aproape în totalitate integrat în noile situri SCI şi/sau SPA. (a se vedea fig. nr. 2).⁶

În anul 2009, reţeaua naţională de arii protejate acoperea 45.991 km² adică 19,20% din suprafaţa ţării astfel:

- 53 de rezervaţii ştiinţifice – categ. I IUCN;
- 13 parcuri naţionale – categ. II IUCN;
- 227 monumente ale naturii – categ. III IUCN;
- 634 rezervaţii naturale – categ. IV IUCN;
- 14 parcuri naturale – categ. V IUCN;
- 273 SCI;
- 109 SPA.

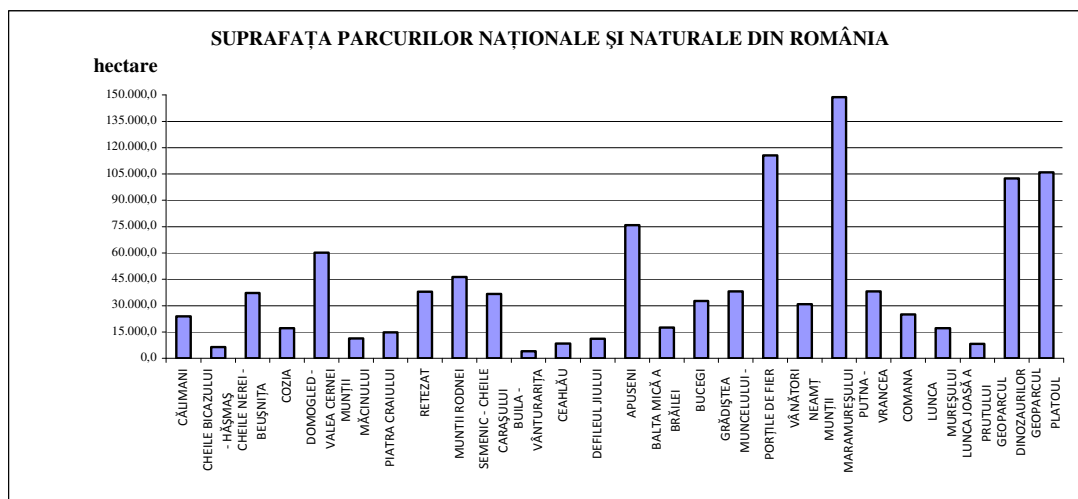

Fig. nr. 1 Suprafaţa ocupată de parcurile naţionale şi naturale din România, RAPPAM, 2006

⁵ E. Stanciu, F. Florescu, Ariile protejate din România – Noţiuni introductive, Ed. Green Steps, 2009

⁶ Ioja, C.I., et al. The efficacy of Romania's protected areas network in conserving biodiversity. Biol. Conserv. (2010),doi:10.1016/j.biocon.2010.06.013

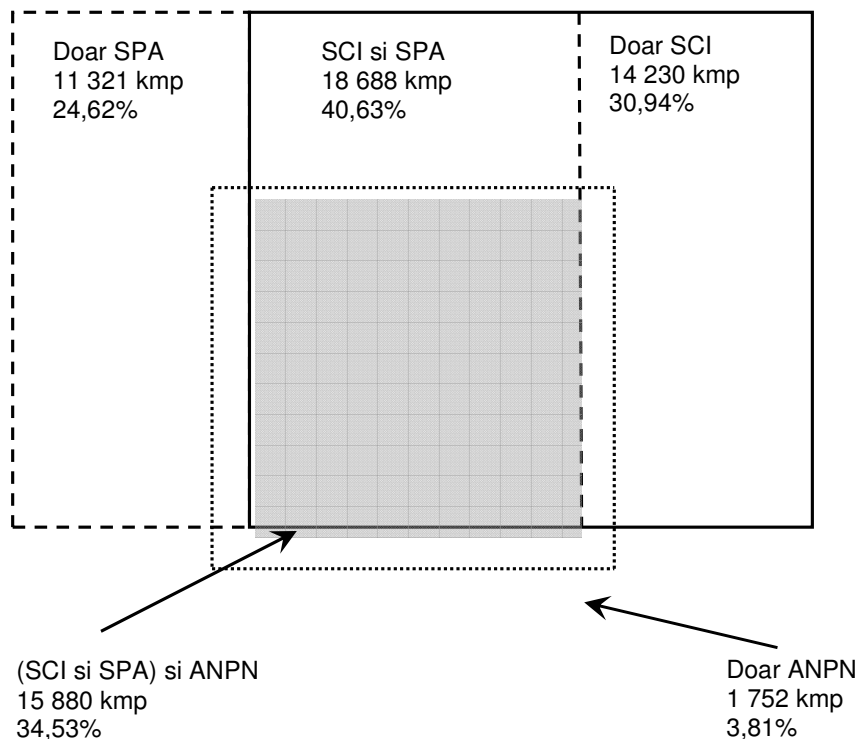

Fig. nr. 2. Suprapunerea ariilor protejate în România, 2009

Obs: ANPN în acest caz se traduce ca fiind rețeaua de Arie Naturale Protejate de interes Național și cuprinde totalitatea ariilor protejate de interes național, altele decât SCI și SPA. Procentele din schemă sunt raportate la suprafața totală ocupată de ariile protejate din România, nu la suprafața totală a țării.

Harta parcurilor naționale, a parcurilor naturale și a ariilor de interes comunitar se poate accesa pe www.natura2000.ro.

Categoriile de arii protejate

Conform legislației românești, în funcție de „nivelul” la care aria protejată este declarată și/sau recunoscută deosebim diferite categorii de arii protejate:

- 1) **de interes național**, care includ: rezervații științifice, parcuri naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naturale.
- 2) **de interes comunitar sau situri Natura 2000**, care sunt situri de importanță comunitară, arii speciale de conservare, arii de protecție avifaunistică
- 3) **de interes internațional**, care au primit statut de:

- i) rezervații ale biosferei⁷, acordat de Programul Om-Biosferă (MaB) UNESCO
 - ii) zone umede de importanță internațională sau situri RAMSAR⁸ desemnate în conformitate cu prevederile Convenției privind conservarea zonelor umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice.
 - iii) situri naturale ale patrimoniului natural universal recunoscute de MaB UNESCO
 - iv) geoparcuri, statut atribuit conform reglementărilor stabilite de UNESCO și de Carta Rețelei Europene a Geoparcurilor.
- 4) *de interes județean sau local*: stabilite numai pe domeniul public/privat al unităților administrativ-teritoriale. Acestea includ zone cu valori semnificative și reprezentative la nivel local sau județean.

Categoriile de arii protejate definite conform legislației românești corespund în foarte mare măsură cu cele stabilite de Uniunea Mondială pentru Conservarea Naturii (IUCN)- *a se vedea Anexa nr. 1*

III. PROBLEME ȘI AMENINȚĂRI

Principalele probleme și amenințări sunt prezentate în subcapitole, incluzând câteva note pentru explicarea contextului.

III.1. Administrarea ariilor protejate⁹

Responsabilitatea pentru ariile protejate și modalitatea de administrare a acestora sunt stabilite prin lege. Conform legislației în vigoare:

- Agenția Națională pentru Arii Protejate (ANAP) este responsabilă de administrarea ariilor protejate de interes național
- Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării este responsabilă pentru această rezervație a biosferei
- Autoritățile publice locale sunt responsabile pentru ariile protejate declarate prin hotărâri ale acestora.

Problema 1: În prezent nu există o structură de coordonare la nivel național constituită exclusiv pentru elaborarea și implementarea unei strategii naționale privind managementul ariilor protejate, care să interacționeze cu alte instituții și agenții în vederea realizării unui cadru economic și financiar favorabil pentru managementul ariilor protejate, inclusiv pentru realizarea de modele de dezvoltare durabilă la scară mică în zona ariilor naturale protejate.

⁷ MaB UNESCO / Programul Om – Biosferă a Organizației pentru Educație, știință și Cultură a Națiunilor Unite <http://www.unesco.org/mab/mabProg.shtml>

⁸ http://www.ramsar.org/index_about_ramsar.htm

⁹ E. Stanciu, F. Florescu, Ariile protejate din România – Noțiuni introductive, Ed. Green Steps, 2009

ANAP, înfiinţată prin HG 1320/2008, a fost funcţională doar câteva luni, fiind practic desfiinţată din cauza blocării posturilor în decembrie 2008. Ca şi măsură de "compensare", recunoscându-se pe moment importanţa patrimoniului natural şi al ariilor naturale protejate, în cadrul Ministerului Mediului şi Pădurilor s-a înfiinţat Direcţia Generală Protecţia Naturii şi Managementul Ariilor Naturale Protejate căreia îi revenea responsabilitatea administrării ariilor protejate de interes naţional. În iulie 2010 Direcţia Generală Protecţia Naturii şi Managementul Ariilor Naturale Protejate a fost practic desfiinţată, situaţia actuală fiind similară cu cea dinainte de aderarea la UE.

Ariile protejate de interes naţional sunt administrate de:

1. structuri de administrare special constituite adică de către *administraţiilor de arii protejate, în colaborare cu Consilii Ştiinţifice şi Consilii Consultative de Administrare* sau
2. persoane fizice sau juridice care au calitatea de *custozi*

Până în prezent s-au constituit structuri de administrare pentru:

- parcuri naţionale
- parcuri naturale
- rezervaţii ale biosferei.
- SCI-uri mai mari de 50.000 ha şi SPA-uri mai mari de 100.000 ha

Custozii pot administra:

- rezervaţii ştiinţifice
- rezervaţii naturale
- monumente ale naturii
- SCI-uri mai mici de 50.000 ha şi SPA-uri mai mici de 100.000 ha.

Administraţiile de arii protejate şi custozii de arii protejate sunt în prezent în subordinea:

- a) autorităţii publice centrale pentru mediu (MMP¹⁰) – Administraţia Rezervaţiei Biosferei Delta Dunării
- b) unor regii autonome, companii şi societăţi comerciale
- c) autorităţi publice locale
- d) instituţii ştiinţifice de cercetare şi învăţământ din sectorul public şi privat
- e) muzee
- f) organizaţii neguvernamentale.

Aceste instituţii şi organizaţii pot administra arii protejate în baza unui contract încheiat cu autoritatea centrală de mediu (în prezent MMP), prin care **se obligă să aloce integral resursele financiare şi personalul necesar managementului ariei protejate**, excepţie fiind Administraţia Rezervaţiei Biosferei Delta Dunării, care dispune de fonduri de la bugetul de stat.

¹⁰ MMP: Ministerul Mediului şi Pădurilor

În prezent peste 80% din parcurile naţionale şi parcurile naturale sunt gestionate de compania de stat Romsilva - Regia Naţională a Pădurilor, o companie care se autofinanţează.

Problema 2: Modul de atribuire în administrare/custodie este defectuos, contractele de administrare nu sunt respectate integral, iar monitorizarea celor ce gestionează ariile naturale protejate este necorespunzătoare, aspecte ce duc în multe situaţii la un management defectuos şi nerealizarea principalelor obiective ale ariilor protejate, respectiv a celor de menţinere a patrimoniului natural şi cultural şi de catalizare a unui proces de dezvoltare durabilă.

Atribuirea în administrare/custodie se face în baza unui sistem care permite ca ariile naturale protejate să ajungă în administrarea unor persoane juridice fără nici un fel de experienţă în management de arii protejate sau cel puţin în managementul unor resurse naturale/domenii relevante.

Instituţiile abilitate pentru monitorizarea/controlul managementului ariilor naturale protejate nu au personal pregătit pentru acest domeniu, ceea ce determină ca monitorizarea / controlul să fie ineficiente, iar aspectele sancţionate să nu fie cele care într-adevăr au importanţă pentru eficienţa managementului acestor arii.

III. 2. Aspecte financiare¹¹

În anul 2008, investiţiile publice şi cele ale Regiei Naţionale a Pădurilor – Romsilva (din venituri proprii) pentru sistemul de arii protejate, cu excepţia siturilor Natura 2000 au totalizat 0,006% din PIB-ul României, echivalentul a aproximativ 9,8 milioane €. Această sumă reprezintă o medie a investiţiilor în arii protejate de cca 209 €/km²/an, care s-a realizat în principal din fonduri proprii ale administratorilor şi din surse de finanţare altele decât bugetul de stat, dar este mult sub media europeană de 1366 €/km²/an.

În anul 2009 Ministerului Mediului şi Pădurilor i s-au alocat doar 0,29% din PIB, echivalentul a 1,42 miliarde lei, iar din această sumă o mică parte, respectiv 1,72%, adică 24,4 milioane lei a fost direcţionată către conservarea naturii.

Ariile naturale protejate nu se pot autosuţine financiar. Chiar dacă prin prezenţa ariei protejate şi managementul eficient al acesteia se crează condiţii pentru realizarea de venituri, de aceste venituri trebuie să beneficieze în primul rând economia locală şi doar un procent redus să fie dirijat către managementul ariei.

Pentru cele 24 de arii protejate finanţate de Regia Naţională a Pădurilor Romsilva, nivelul de finanţare nu este corespunzător ameninţărilor şi problemelor cu care se confruntă acestea, iar bugetul alocat acoperă în principal cheltuielile operaţionale, fără a permite realizarea majorităţii activităţilor de management.

¹¹ Iojă, C.I., et al. The efficacy of Romania's protected areas network in conserving biodiversity. Biol. Conserv. (2010),doi:10.1016/j.biocon.2010.06.01

Majoritatea ariilor protejate se bazează pe finanţări din fonduri UE, foarte greu accesibile datorită birocrăţiei din sistemele de finanţare gestionate de instituţiile de stat din România şi fonduri private care sunt foarte limitate şi ocazionale (granturi, donaţii, etc.).

Cea mai importantă sursă de finanţare destinată conservării din fonduri publice în ultimii ani a fost programul UE LIFE NATURE. Din 1999 până în 2006, prin proiecte LIFE şi LIFE+ s-au atras 7,8 milioane €, ceea ce reprezintă 0,54% din bugetul total al programului LIFE. Acest nivel de finanţare este comun ţărilor din Europa central-estică, care au primit 56,4% milioane € (8,86% din bugetul total LIFE), în comparaţie cu 580,8 milioane € atrase de ţările dezvoltate din UE pentru aceeaşi perioadă de referinţă, ceea ce este o dovadă în plus a faptului că România nu dispune de capacitate profesională corespunzătoare pentru a atrage fonduri şi a realiza conservarea eficientă a patrimoniului natural.

Problema 3: Administratorii de arii naturale protejate, cu excepţia Administraţiei Rezervaţiei Biosferei Delta Dunării, sunt obligaţi să asigure integral din fonduri proprii resursele necesare managementului ariei protejate contractate.

Deşi ariile naturale protejate declarate la nivel naţional sunt instrumentul de bază pentru menţinerea patrimoniului naţional, România este singura ţară din UE care nu sprijină deloc managementul ariilor naturale protejate prin alocarea de fonduri de la bugetul de stat. Sistemul de management prin subcontractare asigură un cadru favorabil implicării active a diferiţilor factori interesaţi în managementul ariilor protejate, dar obligarea acestora să suporte toate cheltuielile aferente duce la probleme majore în gestionarea acestor arii.

III. 3. Aspecte privind personalul angajat

Numărul mediu al personalului angajat într-o arie protejată era estimat în anul 2009 la 7 pers/100 km² cu mult sub media UE de 41 pers/100 km²) şi de cea globală de 27 pers/ km².

Pe lângă numărul redus al angajaţilor, o altă problemă de care se lovesc administraţiile ariilor protejate în România este cea a lipsei dotărilor necesare. Spre exemplu, în ceea ce priveşte logistica de transport sunt disponibile în medie 1,21 autovehicule /100 km², aspect legat de finanţarea necorespunzătoare.¹²

În ceea ce priveşte pregătirea profesională, doar 11% dintre persoanele care sunt implicate în management au un background în conservarea naturii (ştiinţa mediului, biologie, ecologie sau experienţă practică în conservare), iar 48,9%, au pregătire silvică.¹³

¹² Ioja, C.I., et al. The efficacy of Romania's protected areas network in conserving biodiversity. Biol. Conserv. (2010),doi:10.1016/j.biocon.2010.06.013

¹³ Ioja, C.I., et al. The efficacy of Romania's protected areas network in conserving biodiversity. Biol. Conserv. (2010),doi:10.1016/j.biocon.2010.06.013

Problema 4: Administratorii nu sunt sprijiniți în dezvoltarea/creșterea capacității de management a ariilor naturale protejate, domeniu foarte complex, care presupune cunoștințe și abilități foarte variate.

Ministerul Mediului și Pădurilor nu are buget alocat pentru programe de instruire și nu dispune de suficienți specialiști pentru a acorda consiliere tehnică administratorilor, pe probleme de management. Programele de finanțare existente nu permit instruirea reprezentanților factorilor interesați, de a căror implicare depinde în mare măsură succesul managementului ariilor naturale protejate (reprezentanți ai autorităților locale și regionale, ai societăților și companiilor de turism, a celor ce utilizează resurse naturale, etc).

III. 4. Valorile ariilor protejate

Prin menținerea și utilizarea corespunzătoare a valorilor unei arii protejate se pot genera venituri sau se poate beneficia de o serie de avantaje, În ultimii ani, s-au realizat numeroase studii la nivel mondial pentru determinarea valorilor și beneficiilor asociate ariilor protejate. Exista mai multe categorii de valori ale ariilor protejate, astfel: ¹⁴

- valoare intrinsecă: flora, fauna, peisajele terestre și acvatice;
- bunuri și servicii locale: produse din plante, recreere și turism, educație;
- bunuri și servicii generale: suport de viață pentru om și alte viețuitoare, calitatea aerului, protecție pentru agricultură, protecția așezărilor umane;
- valori ale comunității (non-materiale): cultură, identitate, spiritualitate;
- valori individuale: satisfacție existențială, experimentală, sănătatea fizică, mentală.

În momentul de față în România valorile și beneficiile ce derivă din managementul eficient al ariilor protejate nu sunt cunoscute, recunoscute și valorificate în mod corespunzător. Comunitățile locale nu conștientizează și nu utilizează suficient potențialul ariilor protejate. Investitorii, autoritățile locale, comunitățile au tendința de a exploata resursele naturale gândindu-se doar la beneficii imediate, iar multe dintre investițiile actuale sau planificate a se realiza afectează iremediabil capitalul natural al țării.

În multe țări din Europa au fost efectuate studii pentru a determina beneficiile economice pentru comunitățile locale ca urmare a existenței unei arii protejate în zona lor. Rezultatele câtorva din studiile realizate arată următoarele beneficii anuale:

- în **Finlanda**, Parcul Național Oulanka și împrejurimile acestuia aduc venituri de 14.2 milioane € și asigură 183 locuri de muncă¹⁵;

¹⁴ Managing Protected Areas – A global Guide, 2006

¹⁵ Maija Huhtala, Finnish Forest Research Institute, "Monitoring and Management of Visitors and Visitor Flows" – workshop, Rovaniemi, Finland, 3.- 5.11.2009

- în **Țara Galilor**, trei parcuri naționale aduc beneficii semnificative economiei prin asigurarea unor venituri anuale de 177 milioane £, asigurarea a 12.053 locuri de munca și prin contribuția la valoarea PIB-ului cu 206 milioane £¹⁶;
- în regiunea **Yorkshire și Humber din Marea Britanie**, activitățile economice desfășurate în împrejurimile parcurilor naționale au generat venituri de 1,8 miliarde £ din vânzări, au contribuit cu 576 milioane £ la cota TVA, au asigurat 34.000 locuri de munca¹⁷;
- în **Irlanda de Nord**, prin intermediul naturii este asigurată o gamă largă de servicii care contribuie cu 112 milioane £/an la cota TVA. La nivelul sectorului privat al bunurilor și serviciilor de mediu sunt asigurate 2000 de locuri de muncă și se sprijină cu 60 milioane £ economia regională. Folosirea resurselor naturale în mod sustenabil contribuie cu 211 milioane £ la cota TVA și asigură peste 17.000 locuri de muncă¹⁸.
- În **Austria**, unul dintre cele șase parcuri naționale, anume Parcul Național Neusiedler See-Seewinkel, este un motor de dezvoltare a regiunii, asigurând pe domeniul turistic 53 de locuri de muncă, locuri de muncă în agricultură pentru 50 de familii, dezvoltarea a 300 de afaceri legate de existența ariei protejate și dezvoltarea a 70 de afaceri la nivel regional din domeniul comerțului și industriei. Numărul de înnoptări este mai mare în satele din apropierea parcului, 100-110 înnoptări/pat/an față de celelalte sate unde media scade la 70-75 înnoptări/pat/an. Numărul estimat de turiști în cel puțin o rezervație a parcului național situată în partea austriacă este de aproximativ 1 milion/an. Totalul venitului provenit din turism în regiunea Parcului Național Neusiedler See este de cel puțin 50 milioane de euro/an (inclus toate tipurile de cheltuieli făcute de turiști: cazare, masă, închirieri, suveniruri, etc.).
- în **Germania**, regiunea Eifel este recunoscută prin puternicul brand local care a revigorat dezvoltarea durabilă a regiunii întinsă pe o suprafață de 700.000 ha și în care trăiesc peste 900.000 oameni. Astfel s-au creat grupuri tematice pe: cultură și turism, pădure și materiale lemnoase, agricultură, artizanat și comerț, tehnologie și inovație. Brandul etichetează peste 200 de produse și servicii care se comercializează în peste 170 de puncte. Marca Eifel singură a adus o valoare adăugată estimată la 835.000 euro în regiune în 2006 (la 1,3 milioane € cifră de afaceri), iar numărul de locuri de muncă create și/sau garantate este estimat la 70.
Numărul de vizitatori este de circa 1,3 milioane, 4,5 milioane înnoptări și 60 de milioane de “turiști de o zi”.
Grupul umbrelă care asigură marca Eifel este o societate formată din mai mulți membri numită: “Parcul Național Eifel de Sud – grup de dezvoltare regională”. Mesajul folosit de această marcă este: Calitatea e natura noastră.

¹⁶ Valuing the Environment of Wales, www.nationaltrust.org.uk/walespolicy; Valuing our Environment --Economic Impact of the National Parks of Wales

¹⁷ Prosperity and Protection - The economic impact of National Parks in the Yorkshire and Humber region, © Council for National Parks 2006, ISBN 0 946463 73 5; Prosperity and protection: executive summary

¹⁸ Valuing Our Environment-The Economic Impact of the Environment in Northern Ireland, Summary Report April 2010, A study commissioned by the Northern Ireland Green NGOs and the Environment & Heritage Service of Northern Ireland

Un exemplu relevant pentru România îl constituie cel al proiectului Carnivore mari din Carpați, derulat în zona Parcului Național Piatra Craiului. Proiectul a adus beneficii vizibile comunității din orașul Zărnești prin faptul că a început să atragă treptat turiști străini, care au beneficiat de servicii din acel oraș, chiar dacă orașul în sine nu prezintă nici o atracție. Numărul vizitatorilor a crescut de la 77 în 1997 la 283 de în anul 2000, atracția principală fiind activitățile proiectului. Deși numerele nu sunt impresionante ca atare, rata creșterii numărului de vizitatori străini, datorată unui proiect care se ocupa de carnivore mari este impresionantă. O radiografie a cheltuielilor făcute de acești turiști în anul 2000 arată că 42% din sumele cheltuite au ajuns la comunitatea locală, 28% au fost investite în bilete de avion, 30% au ajuns la agențiile de turism. Începând cu anul 1997, programul de turism local a determinat turiștii să cheltuiască 585.000 €, din care 277.000 € (aproximativ 47,5%) au intrat în comunitatea locală (prin cazare, operatori de turism locali, ghizi locali atestați, asigurarea meselor, căruțe cu cai, închiriere biciclete, prin produse artisanale realizate de localnici). În total 33 de persoane au avut un venit ca urmare a ecoturismului dezvoltat la Zărnești în anul 2000.¹⁹

Un alt exemplu pentru România îl constituie Parcul Național Buila-Vânturarița. De la desemnarea parcului în anul 2004, numărul de turiști a crescut constant. Anual numărul vizitatorilor se încadrează între 12.000 și 20.000 de persoane, majoritatea (97%) fiind de naționalitate română. În urma unei monitorizări efectuate între anii 2007-2010 s-a constatat că numărul de vizitatori a urmat un trend ascendent, de la 18.924 vizitatori în 2007 la 19.782 în 2009. Un element interesant din punct de vedere statistic este că doar în prima jumătate a anului 2010 (perioada ianuarie - august) numărul vizitatorilor a atins 13.244. De asemenea a crescut și numărul înnopțărilor, de la 4437 în anul 2007 la 10.430 în prima jumătate a anului 2010.

Principalele activități care sunt asigurate în Parcul Național Buila Vânturarița se axează pe: drumeții (ca urmare a dezvoltării infrastructurii turistice, trasee marcate, locuri de cazare și campare, etc.), programe de cercetare (cartare, monitorizare, inventariere specii), tabere educative și de voluntariat, turism religios (datorat promovării mănăstirilor), activități montane (alpinism, mountain-bike), speoturism, dar și activități de fotografie și observare a faunei.

În urma analizei economice a dezvoltării turistice a zonei Parcului Național Buila-Vânturarița s-a constatat că investițiile și veniturile directe cuantificate aduse comunităților locale și zonei prin înființarea parcului au fost:

- 500.000 euro investiții directe ale Asociației Kogayon și Administrației Parcului prin proiecte în infrastructură turistică, programe turistice, informare, promovare și educare
- 1.000.000 euro investiții private (în derulare) în domeniul structurilor de cazare și alimentație publică
- 50.000 euro/an venituri ale pensiunilor din zonă prin cazarea grupurilor venite în mod organizat prin Administrația parcului
- 20.000 euro/an venituri ale firmelor de transport în comun din zonă
- 50.000 euro/an venituri ale comercianților din zonă

¹⁹ A cost-benefit analysis of the sustainable development options for the community of Zărnești - eco-tourism and quarrying, Britt Groosman and Gil Yaron- GY Associates

Pentru îndeplinirea obiectivelor strategiei de turism, în perioada următoare (5 ani) sunt estimate următoarele:

- 1.500.000 euro investiții prin proiecte în parc în infrastructură și servicii
- 3.000.000 euro investiții private în mici afaceri în turism
- 20 locuri de muncă create direct prin investițiile de infrastructură turistică ale parcului
- 100 locuri de muncă create indirect prin investițiile private în turism
- 500.000 euro/an venituri provenite din serviciile de cazare, masă, transport, comerț și alte servicii conexe²⁰

Problema 5: Valorile deosebite ale ariilor naturale protejate nu sunt recunoscute, utilizarea lor responsabilă nu este încurajată prin realizarea unui cadru legislativ și financiar care să favorizeze dezvoltarea durabilă a comunităților locale din zona acestor arii.

Managementul eficient al ariilor naturale protejate duce la menținerea și utilizarea responsabilă a valorilor naturale și culturale pentru care au fost desemnate. Ministerul Mediului și Pădurilor nu are capacitatea necesară elaborării și implementării unei strategii adecvate pentru managementul ariilor naturale protejate, strategie care să influențeze legislația din toate domeniile relevante și să constituie cadrul necesar implicării ministerelor și agențiilor care au un rol important în stabilirea cadrului legislativ și financiar pentru dezvoltare economică. În același timp, administratorii ariilor naturale protejate nu dispun de resursele necesare unei gestionări eficiente a acestora, pentru a le transforma în catalizatori ai dezvoltării locale durabile.

III.5. Presiuni și amenințări

Managementul ariilor protejate trebuie să asigure măsuri de prevenire a amenințărilor care pot distruge valorile asociate acestora și să reducă efectele numeroaselor presiuni existente în prezent.

Amenințările la care sunt supuse ariile protejate în prezent sunt generate în principal din activitățile umane care pot schimba în mod semnificativ condițiile necesare menținerii într-o stare adecvată a valorilor naturale, culturale și spirituale

Acestea sunt: activitățile derulate în mod necorespunzător pentru dezvoltarea infrastructurii rezidențiale și comerciale, practici necorespunzătoare în agricultură și acvacultură, minerit și producerea energiei, realizarea de coridoare de transport și servicii, utilizarea resurselor biologice, modificarea sistemelor naturale de exemplu prin schimbarea categoriei de folosință a terenurilor sau introducerea voluntară sau involuntară a speciilor și genelor invazive și problematice, poluare. Amenințările principale cauzate de activitățile umane pot fi agravate de evenimente geologice, schimbările climatice și fenomene meteorologice extreme.

²⁰ Strategia de turism a Parcului Național Buila-Vânturarița,

III.5 A. Ameninţări identificate de administratori ai ariilor naturale protejate în cadrul Seminarului RAPPAM²¹

În anul 2006 a avut loc un seminar de evaluare a eficienţei managementului ariilor protejate în 25 de parcuri naţionale, parcuri naturale şi rezervaţii ale biosferei (13 parcuri naţionale şi 12 parcuri naturale). Evaluarea s-a făcut utilizându-se Metodologia de Evaluare Rapidă şi Prioritizare a Managementului Ariilor Protejate (RAPPAM) elaborată de WWF (Fondul Mondial pentru Natură) la cererea Băncii Mondiale, utilizându-se cadrul recomandat de Comisia Mondială pentru Arii Protejate (World Commission of Protected Areas - WCPA), parte a Uniunii Mondiale pentru Conservarea Naturii (IUCN).²²

La seminar au fost prezenţi peste 90 de participanţi, respectiv: directorii ariilor protejate şi alte categorii de personal al administraţiilor, reprezentanţi ai factorilor interesaţi (autorităţi locale, organizaţii neguvernamentale), reprezentanţi ai instituţiilor şi organizaţiilor naţionale (Academia Română, MMGA, Garda Naţională de Mediu, RNP, Ministerul de Finanţe, Asociaţia Generală a Vânătorilor şi Pescarilor Sportivi), instituţii/organizaţii internaţionale (Banca Mondială, UNDP, USAID, WWF).

În cadrul seminarului s-au identificat următoarele presiuni şi ameninţări principale cu care se confruntă ariile protejate din România:

1. Braconaj
2. Schimbarea categoriei de folosinţă
3. Managementul deşeurilor
4. Tăieri ilegale şi legale de lemn
5. Turism necontrolat
6. Construcţii ilegale şi legale
7. Pășunat
8. Dezvoltarea infrastructurii
9. Vânătoare
10. Poluare
11. Lucrări hidrotehnice
12. Pierderea tradiţiilor
13. Cariere/minerit
14. Infrastructura pentru schi
15. Pescuit comercial

În *Anexa nr. 2* se prezintă lista completă a presiunilor şi ameninţărilor cât şi a condiţiilor favorizante apariţiei acestora aşa cum au fost identificate de participanţi.

²¹ Rapid Assessment and Prioritization of Protected Area Management, RO: Evaluarea Rapidă şi Prioritizarea Managementului Ariilor Protejate

²² <http://romania.panda.org/info/publicatii/>

În funcție de așezarea geografică, caracteristicile zonei, modul de gestionare al ariilor protejate, presiunile și amenințările sunt diferite de la o arie protejată la alta, după cum se poate observa și în graficele de mai jos. Presiunile se referă la ultimii 5 ani iar amenințările sunt estimate pentru următorii 5 ani.

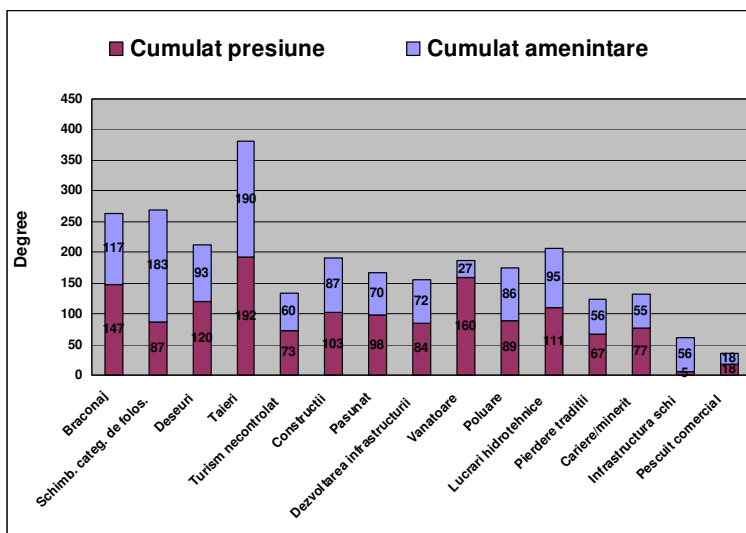

Fig. nr. 3. Principalele amenințări și presiuni din parcurile naționale

Obs: În figura de mai sus se poate observa că tăierile necontrolate sunt principala amenințare în parcurile naționale ale României, urmate de schimbarea categoriei de folosință și braconaj. În ceea ce privește presiunile, pe primul loc se situează tot tăierile, urmate de vânătoare, braconaj, deșeuri și efectuarea de lucrări hidrotehnice.

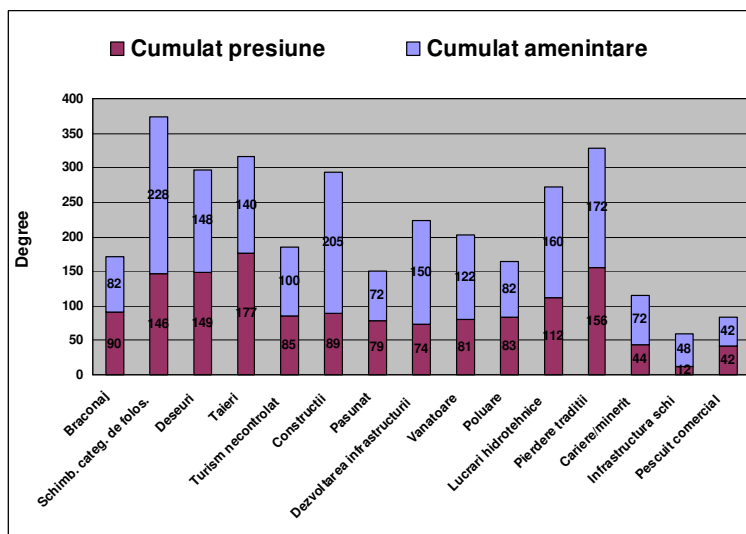

Fig. nr. 4. Principalele ameninţări şi presiuni din parcurile naturale

Obs: Graficul din figura 4 arată care sunt principalele ameninţări şi presiuni în parcurile naturale din ţara noastră. Schimbarea categoriei de folosinţă a terenurilor, construcţiile, dezvoltarea infrastructurii, pierderea tradiţiilor, şi efectuarea de lucrări hidrotehnice se numără printre principalele ameninţări, în timp ce tăierile ilegale, pierderea tradiţiilor, managementul defectuos al deşeurilor şi schimbarea categoriei de folosinţă a terenurilor sunt principalele presiuni la care sunt supuse aceste arii protejate.

III. 5 B. Ameninţări identificate prin alte metode (studii de caz, rapoarte)

În anul 2005 WWF a iniţiat un studiu intitulat "Ariile protejate din România - Probleme de management" care urmărea să prezinte principalele ameninţări cu care se confruntau ariile protejate. Pentru realizarea acestei lucrări au fost alese 11 arii protejate reprezentative: parcuri naţionale, naturale şi rezervaţii. Informaţiile s-au cules utilizând diferite modalităţi: interviuri cu administraţiile parcurilor, APM-urile locale, ONG-uri, persoane fizice, precum şi prin câteva deplasări pe teren. Principalele probleme identificate la momentul acela au fost grupate în următoarele categorii²³:

1. Construcţii ilegale/investiţii realizate fără respectarea legislaţiei şi a regulamentului ariilor protejate: construirea de pensiuni, hoteluri, dezvoltarea staţiunilor de schi,, realizare de noi drumuri (ex. Parcul Natural Bucegi), extinderea construcţiilor existente, realizarea sau extinderea mănăstirilor, ca loc de pelerinaj, respectiv de turism monahal (PN Ceahlău, PN Piatra Craiului, PN Bucegi).
2. Reconstituirea dreptului de proprietate: retrocedarea terenurilor în interiorul ariilor protejate.
3. Exploatare forestiere: necorespunzătoare, tăieri ilegale sau gospodărirea nedurabilă a pădurilor.
4. Vânătoare/ braconajul
5. Turismul necontrolat, dezvoltarea unor activităţi de agrement noi dăunătoare ariilor protejate (raliuri cu maşini de teren, enduro, plimbări cu ATV-ri), nerespectarea traseelor marcate, deschiderea de noi poteci fără aprobare, nerespectarea regulamentelor.
6. Agricultură: suprapăsunat sau păşunat insuficient, păşunat în fond forestier.
7. Poluarea apei şi managementul defectuos al deşeurilor: lipsa unui mecanism de colectare şi evacuare a deşeurilor lăsate de turişti în locurile de campare sau pe trasee, deversarea apelor menajere direct în albiile apelor curgătoare, etc.
8. Situaţii conflictuale cu populaţia locală: datorită neimplicării populaţiei locale în activităţile de management, slaba informare a comunităţilor locale, lipsa unor sisteme compensatorii, lipsa/ nereuşita acţiunilor de conştientizare.

²³ ARIILE PROTEJATE DIN ROMÂNIA - Probleme de management. Studiu pentru fundamentare acţiuni WWF DCP, Mai 2005

9. Probleme administrative: lipsa personalului, lipsa resurselor financiare pentru activităţi, colaborarea defectuoasă cu autorităţile de stat sau private, lipsa cadrului legislativ adaptat problemelor din ariile protejate.

Problemele identificate în anul 2005 au rămas în cea mai mare parte nesoluţionate, chiar s-au accentuat în ultimii ani.

În anul 2009, Coaliţia ONG Natura 2000 România a iniţiat o campanie numită „Petitie din aria mea protejata”²⁴ având ca scop prezentarea unor cazuri de ilegalităţi şi/sau disfuncţionalităţi din arii protejate, în special situri Natura 2000.

În prima etapă a acestei campanii au fost expediate 5 scrisori care reflectă probleme majore întâlnite în ariile protejate (modernizare infrastructură rutieră fără respectarea legislaţiei, fragmentarea habitatelor, turism necontrolat/enduro) dar şi unele probleme privind aspectele legislative şi financiare. Scrisorile au fost trimise către²⁵:

- Palatul Cotroceni
- Cabinetul Primului-Ministru
- Ministerul Mediului,
- Ministerul Finanţelor Publice,
- Ministerul Economiei,
- Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale,
- Ministerul Afacerilor Externe,
- Ministerul Dezvoltării Regionale şi Locuinţei,
- Ministerul Transporturilor şi Infrastructurii,
- Ministerul Turismului,
- Ministerul Culturii,
- Camera Deputaţilor: Comisia pentru agricultură, silvicultură şi dezvoltare rurală,
- Camera Deputaţilor: Comisia pentru administraţie publică, amenajarea teritoriului şi echilibru ecologic,
- Senatul României: Comisia pentru agricultură, silvicultură, industrie alimentară şi servicii specifice,
- Senatul României: Comisia pentru administraţie publică, organizarea teritoriului şi protecţia mediului,
- Agenţia Naţională pentru Protecţia Mediului,
- Regia Naţională a Pădurilor – ROMSILVA,
- Garda Naţională de Mediu,
- Alteţa Sa Regală Principele Radu al României,
- dl. Crin Antonescu,
- dl. Mircea Geoană,
- Academia Română.

²⁴<http://www.natura2000.ro/coalitia/campanii/>

²⁵<http://www.natura2000.ro/coalitia/campanii/>

Studiile de caz prezentate în scrisori au fost următoarele (pentru detalii a se vedea Anexa nr. 3):

1. Parcul Național Munții Rodnei-Construirea ilegală a unui drum de 12 km pâna în mijlocul rezervației științifice Pietrosu Mare.
2. Situl Natura 2000 Munții Țarcu (ROSCI0126) - Organizarea activităților de tip Enduro, incursiuni de turism cu ATV-uri, mașini 4x4 și snowmobile pe pajiștile alpine, în afara drumurilor publice, în situl Natura 2000 Munții Țarcu
3. Munții Parâng - situl ROSCI0188 Parâng - Lucrări de modernizare a infrastructurii pentru drumul național 67C, Transalpina, din Munții Parâng, situl ROSCI0188 Parâng, parte din rețeaua de importanța comunitară Natura 2000.
4. Nefuncționalitatea Agenției Naționale pentru Arie Naturale Protejate (ANAP).
5. Rata de absorbție foarte scăzută a fondurilor europene datorită birocrăției și incapacității instituționale.

Campania „Petiție din aria mea protejată” continuă și anul acesta cu o a doua sesiune de scrisori pentru care deja există strânse date referitoare la existența unor acțiuni ilegale în ariile protejate.

Problema 6: Dezvoltarea ilegală a infrastructurii în cadrul ariilor protejate, organizarea de activități care afectează integritatea habitatelor și speciilor sau , a valorilor culturale și spirituale asociate ariei protejate, ducând la degradarea valorilor ce ar trebui să stea la baza unor proiecte/programe care să ofere beneficii directe sau indirecte comunităților locale și vizitatorilor.

Una dintre probleme stringente cu care se confruntă ariile protejate, indiferent de statutul lor, o reprezintă diversele proiecte de investiții care de cele mai multe ori au fost începute fără a avea acordul autorităților competente și/sau a administratorilor/custozilor ariilor naturale.

Deși administrațiile și custozii ariilor protejate au responsabilitatea menținerii valorilor acestor arii, dreptul acestora de a aviza proiectele și programele de pe teritoriul ariei protejate a fost anulat prin modificarea legislației. În prezent este la latitudinea autorităților de mediu să determine dacă investitorii ar trebui să efectueze studii pentru a stabili potențialul impact al investiției asupra ariei protejate. Este imposibil ca autoritățile de mediu să cunoască suficient de bine ariile protejate pentru a-și asuma asemenea responsabilitate.

Legislația de mediu din România interzice distrugerea valorilor naturale și culturale din ariile naturale protejate și impune anumite condiții proiectelor realizate în ariile protejate. Cu toate acestea, acțiunile ilegale sunt frecvente și de cele mai multe ori nu sunt sancționate de instituțiile abilitate conform legislației în vigoare.

Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Patrimoniul Construit, Siturile Istorice și Naturale²⁶, semnală următoarele probleme ale ariile protejate:

- lipsa de resurse financiare și umane necesare administrării ariilor naturale protejate, ale căror administrații la ora actuală subzistă;

²⁶ Administrația Prezidențială, Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Patrimoniul construit, siturile istorice și naturale, Septembrie 2009, <http://patr.presidency.ro/upload/Raport%20Patrimoniu%2021%20septembrie%202009.pdf>

- lipsa cadrului instituțional (ANAP);
- lipsa unei legislații complete, coerente și armonizate cu cea din celelalte domenii;
- lipsa planurilor de management și mai ales a legiferării acestora;
- lipsa de resurse pentru punerea acestora în practică.

Amenințările prezentate nu pot fi prevenite în mod eficient din cauza problemelor identificate mai sus.

IV. CONCLUZII

În ultimii ani presiunile asupra ariilor protejate, zone prioritare pentru conservarea patrimoniului natural și cultural al României și pentru realizarea unor modele de succes de dezvoltare locală durabilă sunt în continuă creștere. Ilegalitățile, lipsa totală a interesului, ineficiența justiției în soluționarea problemelor legate de abuzuri și ilegalități în arii protejate, capacitatea și resursele reduse ale autorităților, capacitatea redusă de management a administratorilor sunt factori care duc într-un ritm accelerat la pierderea bogățiilor și a resurselor naturale și **a valorilor culturale și spirituale asociate ariilor protejate** pentru care aceste zone au fost create.

Deși România recunoaște, prin legislația națională importanța ariilor naturale protejate, implementarea adecvată a acestora este obstrucționată de lipsa voinței politice necesară înlăturării unor bariere generate de :

- legislația incompletă, incoerentă, necorelată și aplicată defectuos în domeniul conservării naturii și al ariilor naturale protejate,
- absența unor strategii și politici clare și coerente pentru menținerea patrimoniului natural, care să stea la baza dezvoltării durabile la scară mică prin utilizarea responsabilă a resurselor naturale,
- lipsa sprijinului financiar din partea guvernului pentru managementul ariilor protejate,
- capacitate administrativă scăzută și lipsa posibilităților necesare unei instruirii adecvate în domeniul specific conservării naturii și managementului ariilor naturale protejate,
- lipsa de preocupare pentru conștientizarea și educarea cetățenilor cu privire la menținerea patrimoniului natural **și cultural asociat ariei protejate**.

Lipsa resurselor adecvate, a măsurilor legislative și financiare coerente pentru managementul ariilor naturale protejate și implicit a rețelei de interes comunitar poate duce și la neîndeplinirea obligațiilor asumate față de Comisia Europeană, cu consecințe financiare semnificative conforme cu legislația comunitară.

Printr-un management eficient, ariile naturale protejate pot deveni în scurt timp modele viabile socio-economic, constituindu-se astfel în catalizatorul principal al dezvoltării comunităților din interiorul ariilor protejate și din imediata lor vecinătate. Există modele de succes în Europa care demonstrează că ariile protejate gestionate eficient generează beneficii importante pe plan social și economic, constituindu-se într-un capital generator de venituri pentru întreaga regiune.

În vederea soluționării situației prezentate cele 53 de organizații neguvernamentale din cadrul Coaliției ONG Natura 2000 propun:

1. Stabilirea de măsuri legislative, administrative și financiare concrete de îmbunătățire a managementului ariilor naturale protejate ale României.
2. Implementarea de măsuri legislative și economice pentru stimularea inițiativelor private de tipul întreprinderilor mici “prietenoase mediului” ce au ca finalitate dezvoltarea durabilă, din zonele adiacente ariilor naturale protejate.

Pentru atingerea acestor obiective, solicităm factorilor de decizie ca până în noiembrie 2011 să se soluționeze următoarele:

1. Aprobarea de urgență a planurilor de management depuse la MMP în ultimii doi ani.
2. Semnarea de către Guvern a unui Angajament pentru Natură, document în care să se stabilească o strategie pe termen lung pentru ariile protejate prin măsuri legislative, administrative și financiare concrete de îmbunătățire a managementului ariilor naturale protejate și a patrimoniului natural al României.
3. Crearea liniei speciale de finanțare a ariilor protejate din Fondul de Mediu, ca măsura urgentă și parțială pentru sprijinirea managementului ariilor naturale protejate.
4. Stabilirea unor zone pilot în care se vor încuraja activități economice și investiții care să se bazeze pe valorile ariilor protejate și pe utilizarea durabilă a resurselor naturale , selectarea zonelor pilot se poate face în baza criteriilor de desemnare a destinațiilor ecoturistice ce sunt în curs de elaborare la Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului.

Anexa nr. 1. – Categoriile de arii protejate definite de Uniunea Mondială pentru Conservarea Naturii (IUCN) în funcție de obiectivele principale de management

- **Categoria I a:** arii protejate administrate în special pentru interes științific; în România, acestei categorii îi corespunde cea de rezervație științifică. Ex.: Rezervația Științifică Piatra Rea (50 ha), Rezervația Științifică Gemelele din Parcul Național Retezat (cca 1.600 ha), rezervațiile științifice din Rezervația Biosferei Delta Dunării Sacalin-Zătoane (21.400 ha) și Roșca Buhaiova (peste 9000 ha).
- **Categoria I b: Zone de sălbăticie:** arie protejată administrată în special pentru protecția zonelor naturale săbatice; în acest moment România nu dispune de asemenea zone.
- **Categoria II: Parc național:** arie protejată administrată în special pentru protejarea ecosistemelor și recreere; în cazul României, acestei categorii îi corespunde categoria de parcuri naționale. Ex.: PN Ceahlău, PN Domogled-Valea Cernei, PN Piatra Craiului, PN Cozia, etc.
- **Categoria III: Monumente ale naturii:** arie protejată administrată în special pentru conservarea caracteristicilor naturale specifice; în țara noastră acestei categorii IUCN îi corespunde categoria de monumente ale naturii. Ex.: Doisprezece Apostoli (Munții Călimani), Peștera Smeilor de la Onceasa (Munții Apuseni), Masa Jidovului (Comuna Șugag, satul Tău Bistra, județul Bihor), Ghețarul Focul Viu (Parcul Natural Apuseni), etc.
- **Categoria IV: Arii cu management activ al habitatului sau speciei:** arie protejată gospodărită în special pentru conservare prin măsuri de management active; în România acestei categorii este echivalentă cea de rezervație naturală ce se poate întinde pe suprafețe de câțiva ari sau pe zeci, foarte rar pe câteva mii de hectare. Adesea sunt înființate pentru conservarea unor habitate ce au apărut prin modificarea celor naturale sub acțiunea umană, cum ar fi de exemplu mozaicurile de fânețe și păduri extrem de bogate în specii și din ce în ce mai rare în Europa. Exemple de rezervații naturale la noi în țară: Valea Neajlovului (DB), Peștera Izverna (MH), Pădurea Lapiș (SL), Lacul Tătarilor (SB), Dealurile Beștepe (TL), Dealul cu Fluturi (CJ), Rusca Montană (CS), etc.
- **Categoria V: Peisaj terestru / marin protejat:** arie protejată administrată în special pentru conservarea peisajului terestru/marin și recreere. Categoria de arie protejată definită în legislația românească care corespunde acestei categorii IUCN este cea de parc natural. Ex.: P Nat Vânători Neamț, P Nat Cioclovina, P Nat Munții Maramureșului, P Nat Apuseni, etc.
- **Categoria VI: Arie protejată destinată utilizării durabile a resurselor naturale.** În țara noastră nu există arii protejate care s-ar putea încadra în această categorie.

Anexa nr. 2.²⁷ Lista presiunilor și amenințărilor identificate de participanții la seminar precum și a condițiilor ce permit menținerea acestora, RAPPAM, 2006

Presiuni și amenințări

- “modernizarea” (pierderea) tradițiilor
- sistem de colectare deșeuri neeficient – DEȘEURI
- sporturi extreme – cu motor/superschi în Carpați
- specii invazive
- schimbări climatice
- turism de masă (turism)
- dezvoltarea centralelor eoliene
- pășunatul
- pescuitul industrial
- braconaj arheologic
- schimbarea categoriei de folosință
- expl. Resurse nelemnoase, neregenerabile
- poluare transfrontalieră
- sisteme de epurare ineficiente
- OMG (organisme modificate genetic)
- gripa aviară
- câinii vagabonzi (animale domestice)
- hrănirea artificială a speciilor cinegetice
- agricultură intensivă și arderea resturilor vegetale
- exploatarea resurselor
- braconaj – piscicol și cinegetic
- dezvoltarea infrastructurii turistice
- construcții legale și ilegale
- tăieri legale și ilegale
- proiecte industriale
- deșeuri
- vânătoare
- infrastructură rutieră

Condiții favorizante

- cadrul juridic
- politici locale neadecvate
- sistemul juridic nespecializat
- dezinteres politic
- interes politic ex.
- atitudine ostilă f. localnici

²⁷ RAPPAM, Predeal, martie 2006

- disponibilizări
- dezvoltarea economică la modul general
- lipsă de resurse financiare
- modul de desemnare (+ zonare) a ariilor protejate
- lipsa reacţiei autorităţilor
- corupţie şi trafic de influenţă
- conflicte de interese la nivel local
- tensionarea relaţiilor cu comunităţile
- pierderea credibilităţii
- lipsa unui sistem de compensaţii
- întârzierea desemnării ca sit Natura 2000
- lipsa consultanţilor legislaţiei
- lipsa studii de specialitate
- lipsă infrastructură specifică
- restricţionarea activit. Economice
- lipsa amenajamente silvice
- modificarea normelor tehnice în silvicultură – Amenajamente
- suprapunere zone de vânătoare pe suprafaţa parcului
- statut juridic terenuri
- utilizarea neadecvată a terenurilor
- dezvoltarea transporturilor
- lipsa de educaţie
- acces la resurse)
- lipsa de comunicare
- resurse umane nec.

Anexa nr. 3 – Studiile de caz prezentate în campania "Petiție din aria mea protejată" 2009

1. Parcul Național și situl Natura 2000 „Munții Rodnei”

Problema identificată: Construirea unui drum ilegal de 12 km pâna în mijlocul rezervației științifice Pietrosu Mare.

Cine a sesizat: Asociația EcoRodna

Rezumatul problemei: În anul 2008, pe raza comunei Romuli, Bistrița Năsăud s-a desfășurat un proiect SAPARD „Reabilitarea drumului forestier Strâmba”, drum ce intră 700 m în interiorul sitului Natura 2000 și al Parcului Național Munții Rodnei, neavând avizul Administrației Parcului, respectiv al Consiliului Științific al Administrației Parcului. În continuarea acestui tronson de 700 m drum reabilitat în interiorul zonei de conservare durabilă a Parcului, susținut cu fonduri europene, drumul a fost continuat în pajiștea subalpină și alpină cu buldozerul încă 12 km până în mijlocul rezervației științifice Pietrosu Mare. Existența acestui drum până în mijlocul rezervației are efect negativ asupra faunei locale, facilitând și încurajând braconajul ciupoarelor de capre negre din căldarea glaciară Buhăiescu.

Deși Administrația Parcului Național Rodna a sesizat în octombrie 2008 Garda de Mediu Maramureș, Inspectoratul de Poliție Maramureș, Jandarmeria Montană Borșa, pedepsirea făptuitorului nu s-a realizat, pe drum observându-se un număr din ce în ce mai mare de mașini de teren.

Aspect legislativ: Conform *Ordonanței de Urgență nr. 57 din 20 iunie 2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice*, orice lucrare de acest gen dintr-un parc național trebuie aprobată de Administrația Parcului, respectiv Consiliul Științific. În acest caz drumul intră și în Rezervația Științifică Pietrosul Rodnei pe teritoriul căreia orice construcție de infrastructură este strict interzisă (OUG 57/2007, articol 32, alin 1).

Conform *Directivei Uniunii Europene 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de plante și animale sălbatice* transpusă în legislația Românească prin *Ordonanța de Urgență nr. 57 din 20 iunie 2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice*, orice activitate susceptibilă de a avea impact negativ asupra sitului Natura 2000 sau a parcului național este interzisă sau se poate efectua numai după evaluarea impactului asupra mediului (OUG 57/2001 articolul 28).

2. Situl Natura 2000 Munții Țarcu (ROSCI0126)

Problema identificată: Organizarea activităților de tip Enduro, incursiuni de turism cu ATV-uri, mașini 4x4 și snowmobile pe pajiștile alpine, în afara drumurilor publice, în situl Natura 2000 Munții Țarcu

Cine a sesizat: Asociația Altitudine

Rezumatul problemei: Circulația motorizată pe suprafața ariei naturale protejate a produs deja distrugerii însemnate care sunt greu de refăcut; dimpotrivă însa, ele continuă. Prin păduri, dar mai

ales pe păşunea alpină, motocicletele şi ATV-urile au făcut şanţuri adânci. Fiecare ieşire măreşte aria distrusă, tăind noi urme pe lângă cele vechi. Odata stratul vegetal îndepărtat, urmele devin albie pentru torente, se adâncesc, iar degradarea devine ireversibilă. În felul acesta se distruge un mediu natural unic, cu valoare recunoscută la nivel internaţional, făcând parte din ultimul peisaj forestier intact din Europa dincoace de Cercul Polar, pentru care există deja avizul Academiei Române de creare a unui parc naţional.

Asociaţia Altitudine a semnalat abaterile de la lege şi distrugerile rezultate în repetate rânduri autorităţilor de mediu competente: Agenţia pentru Protecţia Mediului Caraş-Severin, şi Garda de Mediu Caras-Severin, încă din anul 2007, revenind cu adrese până în anul 2008. În ciuda acestor sesizări, aceste organe nu au luat măsurile corespunzătoare, adică de a opri ilegalităţile care continuă.

Acest caz este reprezentativ pentru situaţia în care se află siturile Natura 2000 din România – arii protejate incluse în Reţeaua Ecologică a UE – declarate doar pe hârtie, fără a avea clarificată modalitatea de administrare, fără o autoritate naţională de coordonare şi resurse alocate de la bugetul statului pentru administrare, şi fără a avea aprobate măsuri de menţinere a statutului favorabil de conservare până la elaborarea planurilor de management pentru aceste zone.

Aspect legislativ: Aceste acţiuni încalcă legea. Conform OUG. Nr. 195/2005, privind protecţia mediului, aprobată prin Legea nr. 265/2006, art. 52, al. 3(d), "pe teritoriul ariilor naturale protejate sunt interzise [...] accesul cu mijloace motorizate care utilizează carburanţi fosili pe suprafaţa ariilor naturale protejate, în scopul practicării de sporturi, în afara drumurilor permise accesului public şi a terenurilor special amenajate".

Menţionăm că aceste activităţi încalcă deasemenea şi prevederile *Directivei Uniunii Europene 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale şi a speciilor de plante şi animale sălbatice, precum şi ale Ordonanţei de Urgenţă nr. 57 din 20 iunie 2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei şi faunei sălbatice.*

3. Munţii Parâng - situl ROSCI0188 Parâng

Problema identificată: Lucrări de modernizare a infrastructurii pentru drumul naţional 67C, Transalpina, din Munţii Parâng, situl ROSCI0188 Parâng, parte din reţeaua de importanţa comunitară Natura 2000.

Cine a sesizat: WWF România

Rezumatul problemei: În urma unor comunicate de presă, dar şi a verificărilor în teren, WWF solicită mai multe informaţii privind procedura de aprobare a lucrărilor de modernizare a infrastructurii rutiere care străbat situl ROSCI0188 Parâng.

În Nota de fundamentare a Hotărârii de Guvern pentru aprobarea indicatorilor tehnico-economici ai obiectivului de investiţii „MODERNIZARE DN 67C, BENGESŢI-SEBEŞ, km 0+000 – km 148+414”, publicată în Monitorul Oficial nr. 679/2 octombrie 2008, cu modificările publicate în M.O. nr. 803/2 decembrie 2008, se menţionează, cităm: „Impactul asupra constituirii reţelei Natura 2000-Lucrările implicate în construcţia obiectivelor propuse în cadrul prezentului proiect, în general, nu aduc prejudicii elementelor Natura 2000 enumerate mai sus, deoarece: - lucrările preconizate se vor desfăşura preponderent în perimetrul infrastructurii rutiere preexistente; - sunt evidenţiate şi prezentate detaliat măsurile specifice de prevenire şi de control al potenţialului impactul produs asupra unor elemente de vegetaţie, specii de animale (peşti, amfibieni, păsări); - lucrările de construcţie vor fi atent monitorizate, astfel încât elementele protejate, şi nu numai, să

nu resimtă efectele desfășurării acestui proces.” Nu se face însă nici o referire la impactul activităților ce vor fi favorizate de modernizarea drumului, cum ar fi de exemplu, cel în urma creșterii traficului de autovehicule. Menționăm că situl a fost declarat, printre altele, și pentru speciile de carnivore mari – urs, lup și râs, care necesită spații întinse fără impact uman, iar drumul fragmentează habitatul acestor specii.

Aspect legislativ: Directiva Habitare 92/43 EEC, act legislativ specific pentru protecția naturii în Uniunea Europeană, reglementează prin articolul 6 condițiile în care se pot realiza proiecte în siturile de importanță comunitară, recomandând o evaluare atentă și evitarea lucrărilor care pot avea impact negativ asupra speciilor și habitatelor protejate. Având în vedere faptul că modernizarea drumului implică lucrări cu impact asupra naturii și atrage după sine activități ce pot avea impact semnificativ și în afara traseului propriu-zis al drumului, considerăm că decizia de a se moderniza drumul trebuie reconsiderată. Din analiza informațiilor găsite până la această dată (2 septembrie 2009) nu reiese clar dacă s-au respectat procedurile legale de aprobare a investiției și mai ales dacă studiul de impact a luat în considerare toate aspectele legate de modernizarea drumului.

4. Scrisoare referitoare la aspecte instituționale

Problema identificată: Nefuncționalitatea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate (ANAP)

Cine a sesizat: Coaliția ONG Natura 2000

Rezumatul problemei: Legislația privind ariile naturale protejate prevedea încă din anul 2006 înființarea unei agenții care să își concentreze eforturile pentru a asigura un management eficient al parcurilor naționale și naturale, a rezervațiilor și a rețelei Natura 2000. Legea 345/2006 *pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice* și ulterior OUG 57 din 20 iunie 2007 *privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice* prevăd transferarea responsabilității pentru ariile naturale protejate către o agenție pentru arii naturale protejate. Astfel, în unele județe rezervațiile naturale nu mai au administratori/ custozii, investițiile și eforturile depuse în anii anteriori de către aceștia, vor fi irosite, iar capitalul natural deosebit de valoros din aceste zone este deja afectat de lipsa unei responsabilități clare pentru protejarea lui.

5. Scrisoare referitoare la aspecte instituționale și financiare

Problema identificată: Rata de absorbție foarte scăzută a fondurilor europene datorită birocrăției și incapacității instituționale

Cine a sesizat: Ecotur Sibiu

Rezumatul problemei: Rata de absorbție foarte scăzută, de aproximativ 6%, a fondurilor europene până în momentul de față, considerând doar proiectele contractate este datorată pe de o parte *din cauza condițiilor de finanțare stabilite prin Ghidul solicitantului și Cererea de finanțare* realizate de Autoritatea de Management, pe de altă parte *din cauza tergiversării semnării contractelor pentru proiectele aprobate*.

Ghidul solicitantului și Cererea de finanțare sunt deficitare în ceea ce privește cheltuielile eligibile, acestea fiind extrem de limitate, de exemplu impunându-se solicitantului să externalizeze toate lucrările – chiar dacă are expertiza și capacitatea de a le realiza direct - și să asigure o prefinanțare

semnificativă în cazul proiectelor mari fără a-şi putea acoperi cheltuielile generate de implementarea proiectului.

În decursul anului 2009 au avut loc întâlniri între reprezentanți ai Ministerului Mediului, respectiv Autoritatea de Management și reprezentanți ai societății civile, în care s-au agreat unele modificări ale ghidului solicitantului, pentru următoarea rundă de finanțare. Aceste modificări nu s-au regăsit în forma publicată pe pagina Autorității de Management pentru POS Mediu http://www.mmediu.ro/proiecte_europene/axa4.htm, iar termenul pentru următoarea rundă de finanțare a fost amânat în repetate rânduri.

Este important de menționat faptul că lipsa fondurilor pentru managementul ariilor protejate, inclusiv al siturilor Natura 2000 va duce la serioase dificultăți în implementarea obligațiilor către UE. ***Pentru siturile Natura 2000 este imperios necesar să se realizeze urgent cartarea habitatelor și speciilor de interes comunitar și elaborarea planurilor de management, fără de care nu se vor putea acorda măsuri compensatorii proprietarilor de terenuri.*** Fondurile alocate prin Axa Prioritară 4 POS Mediu „Implementarea Sistemelor Adecvate de Management pentru Protecția Naturii” sunt singurele care pot sprijini realizarea acestor activități.

Contextul nefavorabil în care se desfășoară managementul ariilor naturale protejate de interes național, în special al parcurilor naționale și naturale determinat în principal de lipsa resurselor financiare de la statul român și a unei autorități naționale de coordonare, precum și modul în care se pregătește gestionarea siturilor Natura 2000 nu va permite îndeplinirea cerințelor UE în domeniu. Acest lucru este cu atât mai grav cu cât România este una din țările cele mai bogate în ce privește valorile și resursele naturale din Uniunea Europeană.